

JOVÉ, Teodor; FABREGAT, Ramon [editors]. *IV Workshop in G/MPLS Networks*. Girona: Documenta Universitària, 2005. 222 p.

La pintura impressionista russa. Entre el realisme i l'avantguarda. Girona: Caixa de Girona, 2005. 164 p.

LLEDÓ, Diana. *El medi natural de Palafrugell*. Palafrugell/Girona: Ajuntament/Diputació, 2005. 232 p.

MASÓ, Mireya. *Pagarem per escoltar silenci*. Girona: Caixa de Girona, 2005. 80 p.

MERCÈ, Martí [traducció de textos de Joan Solana i Marta Foix]. *La casa i les flors. Treballs florals*. Girona: Rigau, 2005. 108 p.

PRATS, Modest. *La paraula i les paraules*. Girona: Universitat de Girona, 2005. 26 p.

PUJOL, David; JUANOLA, Joan. *Breu història de l'Alt Empordà*. Girona: Bàlec Llibres, 2005. 72 p.

RAMOS, M. Lluïsa [redacció]; JUAN, Xavier de; PÉREZ, Anna [edició]. *Catedrals, monestirs i grans edificis religiosos*. Barcelona: Geostel, 2005. 308 p.

RODRÍGUEZ, Zisko; PINSACH, Joan. *Denali, la realitat d'un somni*. Girona: Diputació, 2005. 125 p.

ROMAGUERA i RAMIÓ, Joaquim. *Silenci, rodem! Història del cinema a les comarques gironines*. Girona: Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2005. 709 p.

ROMBERG, Marcela; SARDÀ, Francesc. *El sector pesquero y sus normativas*. Girona/Palamós: Universitat de Girona/Ajuntament/Museu de la Pesca, 2005. 19 p.

RONTE, Dieter [et al.]. *Max Ernst, invisible a primera vista: gravats, llibres il·lustrats, escultures*. Barcelona/Bonn: La Caixa/Kunstmuseum Bonn, 2005. 195 p.

SÁEZ, Marc; SIURANA, Carme [editors]. *Condicionantes en la utilización de los servicios de atención primaria*. Girona: Documenta Universitària, 2005. 215 p.

SAGUER, Enric [coord.]; ALVARADO, Joaquim [et al.]. *Els últims hereus. Història oral dels propietaris rurals gironins (1930-2000)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2005. 466 p.

El Transpirinenc en imatges

El ferrocarril Transpirinenc. Fons fotogràfic de Nicolau Coma i Llitjós.

Consell Comarcal del Ripollès. Ripoll, 2004.

Amb aquest volum s'enceta la col·lecció *Imatges de l'Arxiu*, editada per l'Arxiu Comarcal de Ripoll amb la finalitat, emprant les paraules del seu director, Joan Ferrer, «de divulgar el fons d'imatges de Nicolau Coma, sense descartar la possibilitat d'incloure-hi altres fons fotogràfics custodiats a l'ACRI». Actualment, l'Arxiu disposa d'una quantitat d'imatges considerable, gràcies al fet que s'hi ha aplegat els fons de l'Arxiu Històric de Santa Maria de Ripoll (o Arxiu de Sant Pere) i de l'Arxiu Municipal de Ripoll, acumulats al llarg del segle XX.

Gratifica veure els resultats assolits després d'una colla d'anys de feina esmerçada. L'adquisició d'aquest fons —que sobrepasa els 4.400 clixés— es remunta a 1996 i respon a la tasca de recuperació del patrimoni etnològic de la comarca en tots els seus vessants, una tasca iniciada pels responsables del Museu Etnogràfic de Ripoll i transmesa pel seu Patronat a l'Arxiu Comarcal per continuar el treball de neteja, conservació i descripció.

És sorprenent comprovar com encara som a temps de localitzar i recuperar material com el de

Nicolau Coma Llitjós, l'autor d'aquestes imatges, que va treballar de rellotger, fotògraf i editor de postals a Ripoll.

Oportuna i adient ha estat l'edició d'aquesta selecció d'imatges del fons Coma a tall de cloenda dels actes commemoratius del 75è aniversari de la connexió ferroviària internacional amb França des del Ripollès a través de la Cerdanya; un moment transcendent que va comportar que la serrallada pirinenca deixés de ser un obstacle per als habitants d'ambdós costats dels Pirineus.

Durant el mes de setembre de 2004, varen tenir lloc a Ripoll diversos actes per celebrar l'efemèride, a instàncies del CEHFE (Centro de Estudios Históricos del Ferrocarril Español), i la presentació d'aquest recull fotogràfic no podia ser millor colofó. L'obra inclou la presentació de la presidenta del Consell Comarcal, Josefina del Pozo, la «Justificació» del director de l'Arxiu Comarcal, Joan Ferrer, i la introducció històrica del ferrocarril al Ripollès i a la Cerdanya, de Josep Clara, autor de la monografia *El transpirinenc català*. Segueix a aquests escrits la selecció d'imatges, amb peus de foto explicatius, a càrrec de Joan Ferrer i Agustí Dalmau.

La construcció d'aquest nou mitjà de comunicació va representar l'obertura a nous horitzons i la projecció

a l'exterior; l'aportació d'aires nous dels treballadors i els seus costums. En definitiva, el ferrocarril va suposar sortir de l'aïllament, amb la consegüent convulsió social de les comarques afectades. Les imatges fetes per Coma, entre 1914 i 1920, són el testimoni de la construcció de la línia fèrria, pas a pas: les obres d'enginyeria, d'arquitectura, els moviments de terres, els canvis de paisatge, l'afluència i concentració de treballadors, les dures tasques dels obrers i les trobades populars i festives.

Inés Padrosa Gorgot

Per alentir el pas a les Gavarres

VIÑAS, X.; SABATER, D.

Les Gavarres, espai natural. Guia d'itineraris.

Brau Edicions. Figueres, 2005.

Xavier Viñas i Dani Sabater —autors d'aquest llibre, en què també han col·laborat Enric Bisbe, Jaume Abel, Ponç Feliu i Xavier Cortadellas— ens han deixat alguna cosa més que no pas la guia d'itineraris amb què es defineix el volum a la portada. Segurament, qui coneix de nom o de fets les persones que han participat en la redacció del text ja s'ho podia esperar.

El llibre és, efectivament, una guia d'itineraris que proposa nou rutes dife-

rents per conèixer a peu la diversitat natural i cultural de les muntanyes de les Gavarres. Se n'hi afegeixen, però, dues més: una per fer en BTT i una altra –que en realitat no és cap ruta– en què es presenten nou indrets que queden fora dels itineraris, però que tenen elements patrimonials interessants i als quals s'arriba bé en cotxe. I, com a llibre d'itineraris que és, ofereix al lector un mapa, fotografies i informacions sobre l'accés, la distància, el temps i la dificultat de cada proposta.

Tal com hem dit abans, però, hi ha un plus en aquesta guia: el coneixement que tenen de l'entorn de les Gavarres les persones que han participat en la redacció del text. I aquest plus es projecta en cada pàgina, des del principi fins al final. La introducció, per exemple, no és un text breu –s'acosta a la cinquantena de pàgines, una tercera part del volum– i no parla superficialment del territori, no: després de fer-ne una breu descripció, dedica 20 pàgines a parlar del patrimoni natural –l'apartat de flora i vegetació és esplèndid– i 15 al patrimoni cultural.

D'altra banda, a les mateixes rutes –que formen el nucli del llibre– també s'hi veu aquest valor afegit que hi han projectat els autors. Cada itinerari forneix el lector d'una informació preciosa sobre els elements que va trobant

mentre transita pel massís: aquesta informació pot remetre al món de la literatura, a la crònica social, a la prehistòria, a la història i a la microhistòria, a la geologia, a l'aprofitament dels recursos, a les formes de vida, a la toponímia, a l'economia, a la vegetació, a les agressions al territori, als cursos d'aigua, a les llegendes, a la fauna o simplement al paisatge. D'aquesta manera, cada ruta es converteix –d'una manera entenedora– en una via de descoberta del massís de les Gavarres, en un camí pausat de penetració en aquest petit univers. Un univers que sortosament, gràcies a iniciatives com aquesta, és cada vegada menys oblidat.

Pitu Basart

Absents ben presents

FERRERÓS, Joan.
Benvolguts absents II.

Regidoria de Cultura
de l'Ajuntament de Figueres /
Editorial Empordà.
Figueres. 2004.

Aquest volum, continuació del publicat l'any 2002, aplega les semblances biogràfiques de vint-i-set personatges figuerencs que l'autor va presentar en la secció del mateix títol del *Setmanari de l'Alt Empordà*,

seguint la sèrie iniciada a la revista el gener de l'any 2000. Amb els dos volums de l'obra Joan Ferrerós ens aproxima a cinquanta-set personatges empordanesos, figuerencs la major part d'ells, que han tingut una certa importància en la vida de la ciutat, majoritàriament en el món de la cultura, si bé hi ha persones d'activitat i significació molt diversa.

Certament, com en qualsevol antologia, a gust d'alguns hi mancaran personatges que tingueren un pes inqüestionable en la vida ciutadana, mentre que en opinió d'altres potser alguns dels protagonistes retratats en aquests dos interessants volums no acumularen mèrits suficients per figurar entre els escollits. Aquest és el risc de l'autor en fer la tria, però en qualsevol cas el conjunt de biografies comprimides en la cabuda d'un article recorden una sèrie de persones, totes elles desaparegudes, que varen deixar una empremta profunda en la vida de la ciutat i que, d'una manera o altra, en

varen escriure la història. Un dels mèrits de Ferrerós rau a haver usat els testimonis orals dels qui els conegueren per reconstruir la vida dels personatges, alguns dels quals varen morir fa ja alguns anys sense deixar obra escrita, artística o material significativa però en el seu moment foren imprescindibles a la ciutat, com és el cas, per esmentar uns exemples, de Narcís Sala, Joan Alsina o Lluís Vega.

Al costat de figures tan conegudes com Salvador Dalí, Met Miravittles, Frederic Marès, Alexandre Deulofeu, Ramon Reig i alguns altres, la fama dels quals ha traspasat el Fluvià, al recull també hi trobem retratats amb aproximació remarcable i entranyable una sèrie de personatges –«empordanesos menors», en podríem dir– que mai tindran dues ratlles a la *Gran enciclopèdia catalana* però que foren molt importants per a la vida cultural, social i econòmica de la ciutat i de la comarca en la segona meitat del segle XX.

Aquest és el gran encert d'aquests dos volums: evocar amb estil àgil, planer i atractiu –i per tant eficaç– un conjunt de ciutadans figuerencs absents abans que el seu record, en un país desmemoriat de mena, es vagi diluint en el temps, i fer-ho amb mal dissimulat afecte, com ho fa Joan Ferrerós.

Eduard Puig i Vayreda